

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
JODII NATURA
ET
USU MEDICO

QUAM
CONSENTIENTE AMPLISSIMO MEDICORUM
ORDINE

IN
CAESARÉA LITERARUM UNIVERSITATE
DORPATENSÍ
PRO GRADU

DOCTORIS MEDICINAE

LÉGITIME IMPETRANDO
LOCO CONSUETO

PUBLICÉ DEFENDET

AUCTOR

PAULUS FRAHM

LIVONUS.

DORPATI LIVONORUM
EX OFFICINA ACADEMICA J. C. SCHÜNMANNI
MDCCCXXIII.

I m p r i m a t u r,

ea tamen conditione, ut, simulac typis excusa fuerit
dissertatio, septem exemplaria collegio, cui librorum
censura est, tradantur.

Dorpati Livonor. d. 1. Mens. Decembr.

MDCCXXIII.

Dr. J. C. Moier,
h. t. Decanus.

D 16753

P r a e f a m e n.

*De eligendo dissertationis academicæ e
tot sese offerentibus themate postquam diu-
tius haesitassem, Jodium tandem, reme-
dium novum, contra morbos obstinaces effi-
cacissimum, prae caeteris arridere mihi vi-
debatur. Nec obstiti rei, cum in itineribus
meis per Germaniam Galliamque factis
haud parvum observationum numerum col-
legerim, quae laudes hujus remedii aut
justas et confirmant et augent, aut injustas*

*reprobant et corrigunt et de justo remedii
usu certiore me fecerunt.*

*Quae his in pagellis minus scite expli-
cata et minus bene dicta reperieris, homini
in orbe litterarum novo, condones, Lector
Benevole! conatibusque meis faveas roga-
tum te velim. Vale!*

Caput primum

de

Jodii natura physico-chemica.

— 1811 — 1812 —

§. I.

Jodii nomina.

Jodium licet sit materies recenter detecta sat
magnum tamen propter naturam rei a principio
dubiam et propter varium linguarum genium,
sortitum est nominum numerum. Propter viola-
ceos, quos facit, vapores ab illustr. Gay-Lussac:
Jodium; gallice: Jode; germanice: Jode,

Jod; russice: **Йодъ**, est dictum, a graeco: **iov**, viola, **ιωδης** sive **ιωδης**, violaceus. Alii hinc nomen Jodinae, et minus apte Joni, Jonoe etc.; gallice: Jodine, Jone, Jon; germanice: das Jodin, die Jodine, das Jon etc. effinxerunt. — Propter ortum hujus materiei e fucos vesiculosos, quem Galli Vares sive Varech compellant, nomina Varinae, Vareci; germanice: die **Varine**, der **Varecstoff** accepit.

At principatus ab omnibus fere concessus est nominibus Jodii et Jodinae a graeco desumptis, ita ut posthaec a cultioribus omnibus orbis terrarum nationibus facile intelligantur capianturque.

§. 2.

Historia Jodii.

Courtois *), nitropoeum Parisiensem, constat anno 1811 invenisse, cineres fuci vesiculosi, aliorumque fucorum marinorum, quos confertos Varec sive Varech nomine Galli colligunt, post elicium inde Kelp siue Sodam fu-

*) Annales de chimie. Tom. 88. pag. 304, 311.

ci (soudé de Varech), materiem continere volatilem atque fragrantem Acidi sulphurici et caloris ope facile inde parabilem, post refrigerationem in concretas massas sub laminarum formis coeuntem. Anno deinde 1813 Desormes et Clement *), et haud ita dudum post eos celeb. Gay-Lussac **) rei veritatem experimentis iteratis probarunt, et novam hancce materiem ulterius investigarunt. Postea praestantiores omnes omnium populorum chemici et pharmacopoei multum in hac re studium collocarunt, ita ut magnam progressuum, quos recentiori aetate fecit, partem chemia Jodio videtur debere.

Demum Coindet **), medicus Genevensis, et post eum multi alii medici, omni laude dignis-

*) Vid. Gilberts Annalen der Physik. Bd. 48. pag. 367 sqq.

**) Gay-Lussac sur l'jode, Annales de chimie, 91, 5. — Schwiggers Journal. Bd. 13, 381 sqq. und Bd. 14, 35 sqq. — Gilberts Annalen. Bd. 49. 1. 211.

**) V. Bibliothéque universelle des sciences belles lettres et arts etc. à Genève. Tom. XIV. 1820 Aout pag. 190 sqq.

simi, Jodium in apparatus medicaminum susceperunt atque introduxerunt.

§. 3.

Facultates Jodii physicae;

De Jodii praeparatione sive e plurium plantarum marinarum cineribus extractione cum chemici et pharmacopoei praestantissimi tam scite et experienter egerint, ut addere quicquam ipsorum praeceptis nullus ausim, de ipsa agere superseadeam, neque lectorem morer, quin ad ipsam Jodii naturam physico-chemicam contemplandam continuo transeat.

E multis autem, quae enumerantur laudanturque Jodii facultates, non nisi eas, quae vere ad scopum meum facere videntur, et apto ad id ordine hic recensebo:

1) Jodium, recenter e matribus suis extractum, condensando et refrigerando plerumque abit in laminulas subtiles nigricantes e glauco, splendoris metallici, graphiti vel micae ferri similis; — interdum quoque facit laminas satis latas, neque raro, potissimum si e vaporibus con-
crescit, crystallos format octaëdricas faciebus

oblongo-rhombicis, angulis fundi prominentioribus rebus. Gay Lussac crystallos longitudine quatuor fere linearum nitidissimas vidit. — Peculiarem igitur Jodium sequitur nisum formativum, propriam quasi vivit vitam, et sui generis materiem esse, demonstrat.

2) Jodium est massa permollis, ad tactum pinguedinosa, et caeterum tamen friabilis et bene trita in pulverem subtilissimum abiens. Si frangitur, lamellulas bene stratas exhibet. At nihilo tamen minus ductilis est, et, chartis interpositis, in laminas ampliores extenuari potest.

3) Gay Lussac reperit, pondus Jodii specificum (aquae destillatae ponderi equiparatum) esse = 4,948, in temperie 30° F. In aqua pura igitur subsidet.

4) Liquescit in calore 107° F., ebullit (sub Oleo vinioli sive Acido sulphurico) in calore 175 — 180° F. nitide violaceos sensim emittens vapores, qui crystallorum parvularum forma (Jodium crystallisatum) corporibus frigidis densioribus adsident. In temperatura altiori, secundum aliquos ad gradus 315 — 324° F. et ad altitudinem hydragryi 23'' in scala Torricelliana, massa Jodii

tota quanta in vapores abit modo dictos. At in vulgari quoque aëris temperie sensim evaporatur.

5) Electricitatem a Jodio non suscipi neque duci Gay Lussac comperit. In apparatu galvanico polum sequitur positivum.

6) Jodii odores spargit chlorinis sive oxymuriaticis, chlorino-sulphureis, et osmicis (ex Osmio oxydato surgentibus) similes.

7) Sapor Jodii est acerrimus. Qui vero ex eo, quod Jodium non nisi in millenis aquae partibus solvatur, fortem huncce sorem mirantur, animadvertere negligunt, corporum chemicorum dissolubilitatem intra corpus animale non ad leges mere chemicas, quales extra corpus humanum obtinent, sed ad altioris momenti leges organicas dijudicandam esse.

8) Jodium non nisi levem in destruendos vegetabilium colores vim exserit.

9) Amylo, varia admixtum quantitate, colorem vel rubeolum, vel violaceum, vel lucide coeruleum, vel ex opaco coeruleum imperit, secundum celeb. Stromeyer.*)

*) Gilberts Annalen, Bd. 49. pag. 146 sqq.

10) Entem humanam papyrumque album ad breve tempus fusco induit colore.

11) Aqua distillata non nisi 0,001, sive millesimam ponderis sui partem Jodii solvit, licet colorem subflavum inde recipiat et peculiarem odorem atque sorem trahat. Partem aliquam Jodii in aqua soluti in Acidum jodicum vel hydriodicum converti, chemici experientissimi contendunt.

12) Jodium jungitur oxygenio atque hydrogenio; cum anteriori Acidum jodicum, cum hydrogenio Acidum hydriodicum format. Utrumque connubium cum substantiis kalinis init, Kali hydriodicum vero in aqua destillata facilius solvitur; indeque saepissime in usum therapeuticum tractum est.

13) Jodium perfacile solvitur in Spiritu vini rectificato, in Aethere sulphurico, caeterisque ejusmodi liquidis, nec non in Oleis aethericis. Id quod fuit in caussis, ut hae potissimum solutiones spirituosae in usum therapeuticum traherentur. At nullus tamen laudare possum, non caeteras quoque solutiones atque compositiones, quae secundum numerum sequentem parari facile

potuissent, a pharmacopoeis esse paratas, nec a medicis contra morbos obstinaces esse tentatas.

14) Aequae facile Jodium solvitur in Ammonio, in Nitrogenio, jungitur Phosphoro aliisque potentiis similibus. Indaginis igitur summe sane laudandae foret, Jodium singulis hisce jungere rebus et enata inde praeparata usui destinare therapeutico.

15) Cum metallis quoque, quorum vires medicas perspectas habemus, Jodium varia init conubia, potissimum cum Zinco, Stanno, Mercurio, Ferro, et verisimillimum quoque cum Argento, quae a medicis accuratius tentari dicerent.

Caput secundum.

Facultates sive vires Jodii in corpora animalia viva.

§. 4.

1) Jodii est magna dosis vitam animale destruit et enecat, potentiarum fortiorum omnium in modum. Venenis igitur rite est adsignatum. Ve-

nenatam autem naturam secundum experimenta a celeb. Orfila *) instituta potissimum eo manifestat, quod convulsiones cum summis intestinorum doloribus in vomitum transeuntes et in sensibilibioribus organismis ipsam mortem perfacile efficiat. In cadaveribus tali morte peremtis ventriculi et intestini duodeni plurā loca inflammata sunt reperta. In animalibus autem plures post venenum exhibitum dies emortuis ulcera faciei ventriculi internae sat magna Orfila conspexit.

2) Minori quidem at sat magna tamen dosi pluries per quosdam dies assumptum Jodium secundum observationes celeb. Orfila, Perret, aliorumque efficit: nauseam continuam, sensum constrictionis in faucibus, oris siccitatem, spasmodicos organorum colli, thoracis, abdominis, aliarumque partium motus, inflammationes singulorum oesophagi, ventriculi, duodeni locorum, dolores in organis digestionis et respirationis, cephalalgiam, sitim gravem, atrophiam mammarum aliarumque partium glandulosarum, totius corpo-

*) Orfila, allgem. Toxicologie, a. d. Franz. übers. u. mit Zusätzen. Anmerk. begleitet von Dr. Hermbstädt. Berl. 1813. Th. II, pag. 238. sqq.

ris maciem, et quae sunt ejusmodi. Potissimum de atrophia mammarum virginearum ex Jodii usu luculentiori orta medici haud contemnendi conquerruntur, dum alii acque magni habendi medici, potissimum celeb. de Carro, Coindet Formey, plures medici Gottingenses alique, se eam nullatenus vidisse testantur. Quin celeb. Hoffmann *) se vidisse profitetur, mammas inter Jodii usum esse auctas; quod mihi dat locum referendi, me quoque observasse, puellae perbellae quindecim annorum, inter usum dosium permagnarum ampliores accrevisse mammas.

3) Hinc patere aperte videtur, Jodium maxime in membranas mucosas, in glandulas et vasa lymphatica, in partes cellulosas, et quae his artibus junguntur, agere.

4) Veneris desiderium multum augeri inde videtur, praesertim in viris.

5) In muliebria quoque organa genitalia magnas exseruisse Jodium vires observarunt, interdum ipsas metrorrhagias et conatus ad abortum.

*) Zeitschrift, für Natur u. Heilkunde, von Carus, Ficius etc. Bd. II. Heft 2, pag. 291.

inde ortos viderunt. At nihilo tamen minus contra menischeses nequidquam est tentatum remedium.

6) Secretiones et excretiones alvi, urinae et transpirationem cutis jodium nec augere, nec imminuere, nec alterare plurimis videtur. Solus celeb. Hoffmann urinam opaciorum inde esse redditam contendit. At vero tamen est simillimum, alias quoque in pluribus organis secretoriis a remedio in membranas mucosas adeo efficaci effici mutationes.

7) Sunt, qui arteriatum pulsus post Jodium assumptum intensiores, et cutis calorem auctum perceperint. *)

8) In exiguis, eisque rationibus assumptum dosibus concoctionem, caeterum et antea bonam, intendisse, appetitumque ciborum auxisse visum.

9) Celeb. Seiler **) infantes post assumptum Jodium lumbricos et ascarides per sedes depo-

*) Formey, Bemerkungen über den Kropf u. Nachricht über ein dagegen neu entdecktes wirksames Mittel. 3. Aufl. Berlin, 1822. pag. 16.

**) Zeitschrift von Carus, Ficius etc. Bd. II. Heft 2. pag. 285.

suisse vidit. Quae quidem observata bene quoque firmanthur notissimis illis observationibus prioribus, quae helminthocorton, fucum muscoidem *), aliosque fucos marinos, quae aperte Jodium continent, multum contra vermes intestinorum valere perhibent.

§. 5.

Praeterea monendum esse huc videtur, ex eo, quod carbo Spongiae, ut qui hucusque maxime qua remedium jodineum in usu fuit, hanc aliamque vim aut habeat, aut non habeat, concludi merito non posse, eandem vim Jodio quoque esse aut attribuendam aut negandam, uti haud ita pauci, nec ei spernendi sane fecerunt medici. Praeterquam enim quod carbo Spongiae contineat Jodium in exigua quantitate et in forma prorsus forsitan aliena, materia carbonacea, ut multas alias res efficacissimas, ita et Jodium ipsi admixtum ita mutare potest, ut justas suas propriasque vires exserere nequeat.

*) Cel. Forskäl fucum muscoidem magno cum emolumento contra lumbricos a Tuscis dari vidit. (Flor. Aegypt. Arab. No. 57: pag. 193.)

Caput tertium

de

Jodii usu medico.

A) De Jodii usu medico in genere.

§. 6.

Quae quidem in priori capite de Jodii natura physica et chemica; et de ipsius in corpora animalia efficacia sunt exposita, ea affatim docere videntur, hocce medicamen potissimum contra haec maxime morborum genera adhiberi posse, vel saltem tentari debere:

1) Experientia sufficienter probata cum nos edocuerit, Jodium contra strumam, contra scrofulosos aliosque glandularum morbos; multum polere, haud absonum erit, idem remedium contra plures alios morbos systematis lymphatici, cujus quasi ganglia vel emporia communia glandulae sunt, in variis praeparationibus usui singulo respondentibus adhibere. In eorum numero refero: omnes morbi scrofulis cognati, e. gr. tumores articularum albi, atrophia infantum, rhachitis;

indurationes glandularum, Scirrhusitates; nec non ulcera scrofulosa, carcinomatosa.

2) Vi, quam Jodium habet in glandulas simplices seu pituitosas, efficacissimum contra morbos pituitosos chronicos, contra fluxum album obstinacem, chlorosin, contra Phthisin pituitosam, Phthisin tuberculosam, remedium polliceri videtur.

3) Structura ovariorum cum glandulae thyreoideae persimilis est, cel. Coindet coniecit, Jodium contra varios ovariorum morbos adhibere, e. gr. contra inflammationes chronicas ovariorum, contra hydropem ovarii. In omnibus quoque morbis hydropicis, forsitan et in hydrope cavitationum majorum viscera nobiliora continentium, in hydrope pectoris, abdominis, multum sperare licet a remedio; tam fortiter in systema absorbens agente.

4) Per vim denique specificam in organa genitalia virorum et mulierum, Jodium contra debilitatem harum partium et contra morbos ab illa pendentes, e. gr. contra impotentiam virilem, contra Menoxenosis tentandum erit.

B) De Jodii usu medico in specie.

§. 7.

Indicatis iis morborum generibus, contra quae Jodium ejusque praeeparata varia adhiberi rationaliter possint, jam eos in censum nostrum vocemus morbos, et principes eorum formas, contra quos Jodium et pauca quaedam ejusdem praeeparata vere sunt propinata; et quonam modo qualique effectu id esse factum a medicis et scriptoribus practicis rite edoceamur.

§. 8.

Morbi autem, contra quos Jodium et jodineorum usus est tentatus, potissimum hi sunt:

1) Struma *), quam sat apto nomine scro-

*) Decouverte d'un nouveau remède contra la goître, par Mr. le Docteur Coindet. V. Bibliothèque universelle. Tom. XIV. 1820. Aout, pag. 190. sqq. — Dr. L. Formey, Bemerkungen über den Kropf u. Nachschrift über ein dagegen entdecktes wirksames Mittel. 3. Aufl. Berlin, 1822. — Graefes u. Walther's Journal, Bd. II. Heft 2. pag. 616 sqq. — Hufelands Journal, 1822, Januar, 1. Stück, pag. 26 sqq. Ibidem 1822, April, 4. St. pag. 57 sqq. — Medicinisch-pharmazeutische

fulam Angli compellant, persaepe jam per paucos hosce annos a medicis fide et honore dignissimis felicissimo cum eventu hoc remedio est curata atque sanata. Quin id ipsum, quod efficacissimum hocce remedium in medicaminum apparatus sit receptum, dicto debemus morbo et laudabili celeb. Coindet, medici Genevensis experientissimi, sedulitati atque diligentiae. Is enim in formulam medicinalem celeb. Cadet de Gassicourt*) inquirens, celeb. Russel Aethiopem vulgo dictum vegetabilem sive Fucum vesiculosum ad glandulas induratas interne et externe adhibuisse cum intellexisset, primus animo conjecit, Jodium spongiae tostae verisimillime inesse, et inde remedium hocce in forma puriori contra strumam adhibere sibi proposuit, et revera ad-

Blätter von Grindel. 1821. 3. Jahrg. 1. Heft. pag. 1 sq. 3. Heft. pag. 40 sq. 1822. 4. Jahrg. 2. Heft. pag. 29 sq. — Zeitschrift für Natur u. Heilkunde von Carus, Ficinus etc. Bd. II. Heft 2. pag. 263 sqq. — Mühlbach, der Kropf nach seiner Ursache, Verhütung u. Heilung. Wien, 1822.

*) Formulaire magistral à l'usage des élèves en médecine, chirurgie et pharmacie. Paris, 1812.

hibuit. Quae quidem omnia in prioribus sex anni 1819 mensibus locum habuisse contendit Coindet, ita ut celeb. Fyfe, Edinburgensis, qui Jodium in Spongia marina vere adesse sub finem ejusdem anni reperit, et experimentis comprobavit, rem quidem ipsam firmavit, et prior tamen in detegenda illius spongiae natura iudica non fuit. †)

Maxime autem inde a prima remedii inventionem ad hocce usque ipsum temporis momentum de aptiori exhibendi ipsum forma est disputatum, idque haud immerito, utpote cum, bene monente celeb. Coindet, omnia in hac re sint nova: et medicamen, et ipsius praeparandi exhibendique ratio, efficaciae ejusdem indoles, atque dispositio sive universalis sive topica indaganda, qua medicaminis vires relative vel intendi, vel imminui, vel alio modo alterari possunt, quin qua ipse ejusdem usus prohiberi saepe potest.

Plerumque tincturam Jodinae infra de-

*) Harles's rheinische Jahrbücher für Medicin und Chirurgie. Bd. III. St. I, pag. 186.

scribendam exhibuerunt medici. Celéb. de Carro non nisi hanc tincturam spirituosam adhibuit, atque felicissimo cum eventu strumas curavit atque sanavit, nec unquam, si caute utebatur, ulum exitum infanctum observavit. Ubi vero hanc tincturam non satis efficacem reperierunt, liquorem Kali hydriodici aegrotis propinarunt; deinde liquorem Kali jodio-hydriodici, quem et ipsum cum anteriori infra sum descripturus.

Quae vero solutiones Jodii ubi ventriculum et caetera digestionis organa nimium afficiunt, ubi mammas aliasve partes glandulosas macescere faciunt, ibi unguentum Kali hydriodici infra describendum externe applicari nullo potest atque debet *). Remedium nostrum hoc modo applicatum, secundum celeb. Coindet easdem

*) Notice sur l'administration de l'iode par friction et de l'application de ce remède dans les scrofulos et quelques maladies du système lymphatique, par Mr. Coindet. V. Bibliothèque universelle. Tom. XVI. Avril, 1821. pag. 320. — Graefes Journal. Bd. III. Heft 2. 1822. pag. 272 sqq. — Med. chirurg. Zeitung. 1823. No. 10. pag. 155.

vires, eandemque efficaciam, quam usu interno, praebet.

Haud raro utraque modendi methodus est adhibenda, id quod celeb. Coindet in curandis strumis inveteratis magnis atque duris fieri vidit, utpote in quibus ventriculus diuturniorem, quo hic opus est, usum Jodinae et ipsius praeparatorum internum aegre ferre solet. Quod quidem maxime accidit in hominibus senioribus, laxioribus, pinnitosis, cachecticis, potissimum in foeminis effectis, ut cujus indolis homines omnes, si strumosi sunt, strumis majoribus durioribusque et sanari difficilioribus laborant.

Forsan et Kali hydriodicum salivae purioris vel succi gastrici suilli ope externe ad strumam, et, quod maxime commendandum videtur esse, ad laterales colli partes, ubi cutis est mollior et sensilior et pluribus substructa vasis lymphaticis, illiniri deberet.

Adjuvantur maxime effectus frictionum jodicarum boni, si partes ante singulas frictiones cataplasmate emolliente vel lacte tepido fomentatae sunt. Majorem sane hisce fomentationibus vim vires frictionis augendi dare posses addito fomen-

his Saponē. Sapo enim vi demulcente et emolliente poros redderet ampliores, vi depurante sor-des cutem inquinantes auferret, indole calina cutis et ipsius nervorum et vasorum lymphaticorum sensilitatem, ideoque et receptivitatem auget. Praeterea sat bene scimus, applicationibus saponaceis praemissis cutem reddi molliorem et ad recipienda medicamina aliasque res alienas aptiorem. Si Struma dolet, aut si post Jodium adhibitum dolores adveniebant, hirudines applicandae sunt, usui Jodii antecedentes.

§. 9.

2) Contra scrofulosum quoque morbum *) Jodinam ex analogia theoreticē commendarunt, alii haud parum efficacem practice vere reperierunt. At alii tamen cum et nullum inde

*) *Bibliothèque universelle*, Avril, 1821. pag. 329 sq. Septbr. et Decembr. 1821. pag. 304 sqq. — *Bulletins de la Société médicale d'Emulation*, 1821 Aout. — *Graefes Journal*, Bd. III. Heft 2, 1822. pag. 274 sq. — *Magazin der ausländischen Litteratur der gesammten Heilkunde etc.*, von Gerson u. Julius, Bd. II. Hamburg, 1821. pag. 151 sq.

in morbo scrofuloso usum comperierint, et theoretice de hujus medicaminis contra hunc morbum efficacia dubitarint, non alieni mihi loci videtur esse, inquirere: unde forsitan potissimum hae ortae sint lites, et quonam ipsae modo, si non prorsus componi, at compesci tamen in artis salutaris medicorumque honorem et pro aegrotorum salute possint.

Primum omnium medicum optimum quemque minime fugit, strumam inter et malum scrofulosum arctissimam intercedere cognationem. Utrumque enim est malum glandulosum ex aucti-nimum productionis inferiori sphaera procedens. Utrumque igitur maxime offendit homines laxiores, et in ipsam eorum prolem hereditariam proreptit et propagatur. Utrumque quasi endemicum est in regionibus humidioribus, praesertim in paludosis, umbrosis, et inter homines, qui victum insipidum tenaciorem, at multis tamen partibus nutrientibus refertum, ut tubera solani tuberosi, fercula farinacea, praesertim pulposa multa in quantitate comedere sunt soliti. Quae quidem utriusque mali similitudo tanta est, ut Angli ipsam et strumam scrofulae nomine compellare soleant.

Hinc facile apparet, Jodium justo loco et tempore aptaque forma et debitis sub cautelis et conditionibus adhibitum multas mali scrofulosi formas sublevare saltem, si non prorsus sanare posse, et eos medicos, qui bonos inde viderint effectus, tempestivas hasce in hujus remedii usu arripuisse condiciones.

Ex altera autem parte aequè patet, malum scrofulosum praesertim si totum corripuit ambitum totamque corporis massam, summam exposcere in curando cautiones, quarum praecipuae hae fere esse videntur:

a) ne contra malum, quod ex causis generalioribus ortum duxerit, speciales solummodo, quin mere topicas adhibeas curationes. Licet enim struma quoque generalioris plerumque morbi videatur soboles, igiturque facilius cedat junctis remediis et generalioribus et topicis, haec tamen jam per se in unum eundemque et certum coërcita est locum, eumque externum et sola sub cute molli et tenera satis sensibili absorbentique jacentem, ita ut malum hic a remedio externe applicato facillime contractari fere possit. Cui accedit, quod et cavum oris, tum propter mali

propinquitatem et fere contiguitatem, cum propter multifarium inter partes oris et colli nexum, medicaminum efficacium interne (praesertim si id lente et quasi sorbendo fiat) assumptorum effectus directè fere in mali sedem demittere queat.

At longe sane aliter res se habet in malo scrofuloso! Partes maxime eo affectae per totum corpus plerumque sunt disseminatae, haud raro aliis latent sub carnibus vel sub aliis partibus, ita ut remedia topica, etsi habere locum hic forsitan possent, suos eo usque perferre effectus difficillime valeant.

Quibus cunctis accedit et hoc, quod a diuturniori Jodii usu interno, qualis ad debellandum malum obstinacissimum necessarius erit, organa digestionis male haud raro afficiantur, eorumque vires vitam sustentantes infringantur. Iniqui essemus, si medicamentum ea de causa condemnare vellemus, quod interdum noxium fuisset, ejusmodi effectus non nisi cautionem commendant.

Quae quidem cum ita sint, justior et aptissimus Jodii in scrofulis curandis usus erit, si varias hujus medicaminis formas, et maxime solutionem

spirituosam siue tincturam Jodinae, et interne et externe vicibus varie alternantibus exhibueris et applicueris, interpositis apto tempore locoque praeparatis corticis peruviani, martialibus et quae sunt ejusmodi tonica et roborantia.

b) Easdem ob causas apta curationi perficiendae diaeta (latissimo sensu) negligi nullatenus debet. Sunt enim, quos jam curamus, scrofulosi plerumque progenies parentum scrofulosorum, cum his vitam sustentantes victu insipido licet nimium materierum nutrientium continente, ut tuberibus solani tuberosi ex aqua mera coctis, vel panem cum ipsis comedentes vilem concoctu difficilem, agentes cum ipsis in locis humidis, frigidis, quin subterraneis, idque in regionibus humidioribus aquarum et fluvialium et ipsarum paludosarum affluvio depravatis, ut in oris fere omnibus septentrionem versus sitis. Quae quidem si prius non amoveris curationis obstacula, vel si amovere prorsus non poteris, Jodium contra scrofulas fugandas ex voto non egisse, prudens non miraberis.

Praeterea et malum scrofulosum et remedia contra ipsum exhibenda ejus sunt indolis, ut si

cursatio sine justa et multifaria corporis exercitatione instituitur, haud facile bonum curae, caeterum prudentissimae, effectum sperare licet. Jam vero scimus, infantes hominum indigenorum scrofulosos per integros plerumque dies deserui in cubiculorum humidorum humo vel in ipsis sitatis viarum lutosi jacentes.

§. 10.

5) Contra vulgo dictos articulorum fungos, ut quibus et ipsis satis arcta cum malo scrofuloso intercedere videtur cognatio. Ex iisdem enim causarum fere momentis ipsos progigni videmus, in iisdem locis humidis, inter victum insipidum, mucilaginosum, interque vitam egenam longe majorem vulgo conspicimus partem hominum tumoribus hujusmodi albis articulorum laborantium. Neque minus constat, hosce articulorum tumores iisdem haud raro, ac scrofulas, feliciter debellari remediis, praesertim si supra dictis Ammoniacum, Galbanum, Cicutam, Muria-tem Barytae addere volueris. Quin peritissimi Anglorum medici, quorum in oris humidioribus frequentissima et scrofularum et arthrocaciae ma-

la; fungos quoque articulorum e caussa scrofulosa derivare dubitant nulli.

Plurimum autem contra hos articulorum morbos productivos, Jodium in frictionibus externis unguinos applicatum, praesertim si oleum terebinthinae vel juniperi aethereum, vel aliud oleum acri-aethereum ipsis junxeris, et frictiones mercuriales et phosphoreas alternatim interposueris, praemissis, ut alias, fomentationibus emollientibus mucilaginos et saponaceis, polliceri mihi videtur.

§. 11.

4) Contra Scirrhositates a quibusdani commendatum remedium *), verisimiliter propter similitudinem inter glandularum indurationem, et hocce morbi peioris genus. Quae quidem curatio, licet parum polliceri videatur, tamen vix erit, quin contra morbum dirissimum remedium,

*) Merkwürdige Einwirkung der Jodine auf einen im letzten Stadio befindlichen Mutterkrebs, vom Hofmedicus Dr. Hennemann in Schwerin. V. Hufelands Journal, 1823, 2. Stück, Februar.

si caute exhibetur, satis insons tentari lubens patiatur.

Remedii autem interne propinandi et externe applicandi methodus esse sane debet cautissima, cum malum per se sat acerbum in deterius vertere potest. Quis enim est artis salutaris vel modice peritus, quem fugiat, remedia laudatissima antiscirrhusa et anticarcinomatosa, ut sunt Arsenicalia, Cicuta et ejusmodi materiae acerrimae, vix non semper malum hocce antea lente serpens in velocissimum et rapidissimum convertere?

§. 12.

5) Contra Chlorosin et ipsi junctam Menischesin nonnulli magni nominis medici, et inter eos maxime Coindet, Formey, Hoffmann, hocce remedium adhibuerunt. Coindet se ab intimo, qui partes colli inter et genitales intercedit, consensu ad hanc medendi methodum adoptandam esse ductum profitetur. Cui licet maximi nominis habendus celeb. Harles *)

*) Harles's rheinische Jahrbücher. Bd. III. Stück 1. pag. 191.

immerito certo objicit, Jodium tam parum agere in systema nervorum, ut inde actiones in corpore humano consensuales expectari nullo modo vix queant. Videtur Vir celeb. in aestimandis Jodii viribus non respexisse, ut in censum suum traheret, eas quoque potentias externas, quas minus directe et minus aperte in nervos agere percipimus, nullatenus tamen in corpus totum, vel in quasviscunque ipsius partes agere posse, nisi affectis prius nervis, omnem reactionem salutarem non nisi post affectam prius receptivitatem locum habere posse, vel ut aliis verbis vulgo dicuntur medici et philosophi: nihil esse in motu, quod non prius sit in sensu.

Sin vero Formey *) aegras alias sanatas alias non sanatas post hujus medicamenti usum vidit, optimus quisque medicus hoc phaenomenon eundem explicabit in modum, quem auctor ille, vir infucatae mentis! se ipsum in explicanda re esse secutum, ingenue fatetur. Se enim, ait Formey, loco citato, forsau falsam fecisse diagnosis, indeque falsas collegisse curandi indicationes.

*) Formey l. c. pag. 22 sq.

Quod enim omnium clarissime ex Jodii indole superius explicata et ex inde sequentibus ipsius virtutibus elucet: Jodium minime esse remedium nec antiplethoricum, nec ullo modo fortius in systema sanguineum agens, facile docet, contra menses suppressos sive menisches in plethoricam hand ita multum virtutis ab ipsius usu expectari licere; neque sat firma ratione fulciri celeb. Coindet consilium, Jodium pro emmenagogo habendi, eoque qua tali utendi.

§. 13.

6) Contra phthisin pulmonum tuberculosam hand inepte quidam commendarunt Jodii usum. Est enim ea mali et, quae ipso afficiuntur, organorum natura, ut a remedio tam fortiter in partes glandulosas et membranaceas agente multum in hoc morbo curando sperari liceat. Longe quidem abest, ut sperem, nostris jam temporibus curationem perfectam hujus morbi hucusque insanibilis fieri posse. Modeste autem optantibus nobis sane jam sufficiet, si modo talium aegrotorum et extendere vitam (vel modo procrastinare mortem alias certissimam), et

sublevare labores anxietatesque possumus. Quod ubi fieri semel potuerit, ibi spei inchoatae mox extendetur ambitus! Prudentes medici tum sane mox eo progredientur, ut remedium jam in prioribus morbi stadiis propinent. Quin denique in ipsa incipiente phthisi pulmonum pituitosa exhibendum videbitur remedium, quae mihi saltem semper est visa, initium phthiseos vulgo dictae tuberculosae fecisse.

Danda autem in hoc morbo Jodina potissimum cum Ammonio, eoque anisato, ut rectius et certius in respirationis organa ducantur, applicanda simul in apto unguento ad thoracis et colli latera et ad scrobiculum cordis, interponenda etiam Stibialia et Mercurialia, nec non apta Senegae, Squillae, interdum et Chinae praeparata et frictiones ad thoracem et caeteros, quos dixi, locos mercuriales utiles vident merito possunt.

Caeterum hic vel maxime Jodii vires apta diaeta, motu corporis salubri, migrationibus sub coelo propitiori, esse adjuvandas, per se satis, quicumque est talium morborum atque curarum observator expertissimus, probabit.

§. 14.

7) Contra hydropes. Sunt, qui multum laudant virtutes Jodii contra hydropes, praesertim saccatos et inclusos, ut hydrothoracem, hydropem ascitem, maxime autem contra hydropem ovarii*). Quod quidem ut facerent, eo consilio moti fuisse videntur, ut contra malum pertinacissimum a remedio plane novo et inaudito maxima quoque expectanda auxilia putarent. Minime sum negaturus, Jodium remediis gravioribus, potissimum metallicis, junctum, ejusdem hydropes sanare forsitan posse. At hoc contendere ausim: formas justas morborum hydropicorum difficillimas et huc usque pro insanabilibus habitas parum apte fuisse electas ad fidem novi remedii firmandam. Incipiendum e contrario fuisset et jam nunc incipiendum est a hydropibus levioribus, uti sunt hydrops anasarca post scarlatinam, aliosque morbos exanthematicos, hydrops pectoris incipiens post morbilos etc.

*) Biblioth. universelle, Fevr. 1821. pag. 140 sqq. Avril 1821. pag. 320 sq. — Hamburger Magazin der ausländisch. Litteratur der gesammten Heilkunde. Jul. 1821. II. Bd. pag. 151 sqq. — Gräfes Journal, Bd. III. Heft 2. 1822. p. 275 sqq.

§. 15.

8) Contra anaphrodisiam quoque a celeb. Formey *) remedium nostrum laudatum, quod hominibus duobus impotentia virili laborantibus magno cum usu praebuit. Caeterum mirandum fere est, urinae secretionem et excretionem inde non fuisse mutatum, nullamque dysuriam, nec alias molestias esse ortas.

§. 16.

Jam ut ad eas transgrediamur morborum systematis reproductivi formas nobis liceat, contra quas Jodium, et apta inde praeparata nondum tentata quidem hucusque sunt, at quibus tamen debellandis aptissima multis ex causis videri facile poterant. Quarum quidem in numero tres potissimum sequentes recensendas esse ratus sum.

§. 17.

9) Contra leucaethiopiam, sive vulgo dictum cretinismum summo jure Jodii vires medicinales esse tentandas censeo. Est enim hic

*) Formey l. c. pag. 20, 23.

quoque status morbosus strumositati et malo scrofuloso quam maxime cognatus! in iisdem et ejusdem conditionis saepissime observatur hominibus, ita ut vix leucaethiops sine struma (et scrofulis) videre est. Denique occurrit cretinismus maxime inter montes abruptos a mari, igiturque ab Jodii actione remotiores. Caeterum easdem, ubi res poscit, in hac medela adhibendas fore cautiones, ac in exhibendis contra strumam scrofulasque remediis jodineis, per se certo satis liquet.

§. 18.

10) Contra atrophiam infantum Jodium facere forsitan multum posse, jam ex eo sperandum esse videtur, quod haec quoque morbi reproductivi forma tota fere quanta scrofulosum exhibet habitum, utut sub iisdem fere conditionibus oriunda et nutrita, glandulosas et ipsa afficit partes, morbus haud raro hereditarius est, ita ut parentes scrofulosi vel consimili malo affecti persaepe prolem atrophiac obnoxiam procreare videantur.

11) Contra rhachitidem haud parum boni polliceri videntur Jodium, cum hic quoque morbus productivus, easque partes quam maxime indifferentes, nupote osseas, afficit. Sin qui obecerint, ossa in interioribus corporis recessibus recondita minus attingi a volatili agente nostro posse, his essem responsurus: ossa tamen potissimum planiora, spongiosiora, igiturque si sint longiuscula, articulorum condylos a rhachitide infestari. Praeterea negligi non debet, aegros rhachiticos esse juniores, igiturque vivaciori gaudere receptivitate et sensibilitate, ita ut ipsorum in hac aetate et morbo ossa partibus adultorum productivis mollioribus haud inique aequiparare possint.

At propter hujusmodi aegrotorum et teneram aetatem et morbose auctam sensilitatem Jodium vix interne, se eo melius et efficacius in unguentis et linimentis fortioribus exhiberi applicarique poterit atque debebit.

Caput quartum

de

formis. sub quibus Jodium aegris exhibetur aptioribus,

§. 20.

Formae autem hucusque commendatae Jodii medicinales fere hae sunt:

a) pro usu interno

1) Tinctura Jodii sive Jodinae (Tincture d'jode *).

Recp. Alcohol (intensitatis graduum 35) $\mathfrak{zj}$
Jodii purissimi gr. XLVijj

S. Sumantur grt. x ter quotidie cum vasculo
(= unciis duabus) aquae saccharatae.

Haec dosis paulatim augeatur usque ad
grt. xx ter de die.

Tincturae illius guttae viginti Jodii granum
circiter unum continent.

*) Magendie Formulaire. pag. 88.

Hunc quidem in modum cel. Coindet medicique parisienses hanc tincturam semper praebent. At probabilior mihi videtur methodus celeb. Formey *) eandem tincturam in emulsione amygdalarum exhibendi, cum omnino in aqua saccharata propter saporem ingratum difficile a multis assumatur.

Cujus quidem tincturae ipsi auctores et laudatores de ipsa monent: non nisi in breve tempus eam esse praeparandam, quod mox crystallos Jodii demittat; — praeterea posse Jodium auferre spiritui vini partem hydrogenii, cumque ipsa transire in Acidum jodio-hydriodicum (Acide hydriodique joduré).

2) Liqueur Kali hydriodici (Solution d'hydriodate de potasse **).

Rcp. Kali hydriodici (Hydriodate de potasse)
gr. xxxvj

Aquae destillatae ℥j

Solv. S. Sumantur grt. x usque xx ter de die cum haustu aquae saccharatae quantitate jam dicta.

*) Formey l. c. pag. 29.

**) Magendie l. c. pag. 89.

Ad augendas hujus liquoris vires Jodium ipsi addi potest, ita ut Kali jodio-hydriodicum (Hydriodate de potasse joduré) in ipso oriatur:

3) Liqueur Kali jodio-hydriodici (Solution d'hydriodate de potasse joduré).

Rcp. Kali hydriodici gr. xxxvj

Jodii gr. x

Aquae destillatae ℥j

Solv. S. Sumantur guttae sex ad decem ter vel quater quotidie cum aquae saccharatae q. s.

b) Pro usu externo.

Unguentum Kali hydriodici (Pomade avec l'hydriodate de potasse *).

Rcp. Kali hydriodici ℥℥

Axungiae porci recent. ℥ij℥

M. exacte. S. Vespere et matutine circiter ℥℥ usque ℥j ad collum, ad genua vel ubi res exposcit illiniatur.

Qua quidem de applicatione quae moneri possent, ea jam superius in hoc ipso et in priori capite monuisse mihi videor.

*) Magendie l. c. pag. 89.

Litteratura Jodii potissimum medica.

- Giberts Annalen der Physik. Vol. 46. pag. 111—113; pag. 426—438. Vol. 48. pag. 1—40; 273—326; 364—375. Vol. 49. pag. 1—55; 146—154; 211—278; 385—393. Vol. 50. pag. 77—87; 428—447. Vol. 69. p. 373—390.
- Schweigger's Journal für Chemie und Physik. Vol. 13. pag. 381—471. Vol. 14. pag. 35—66.
- Journal der Pharmazie für Aerzte, Apotheker u. Chemiker, von Joh. Barthol. Tromsdorff. Bd. 25. Stück 1. pag. 249 sqq.
- Klaproth's und Wolffa's chemisches Wörterbuch. Supplementband 2. Berlin, 1816. pag. 372—451.
- John's Handwörterbuch der allgemeinen Chemie. Bd. II. pag. 187—195.
- Gay Lussac et Arrago Annales de Chimie. Vol. 88. pag. 304—11. Vol. 91. pag. 5 sqq. Vol. 93. pag. 75 sqq.

- Gren's Grundriss der Chemie. Ausgabe von Buchholz. Halle und Berlin, 1818. Bd. I. pag. 444 sqq.
- Leopold Gmelin's theoretische Chemie. 1822. 2te Aufl. Bd. I. pag. 327 sqq.
- Orfila's allgemeine Toxicologie, aus dem Französ. übersetzt und mit Zusätzen und Anmerkungen begleitet von Dr. Hermbstadt. Berlin, 1813. Bd. II. pag. 285 sqq.
- Peter Joseph Schneider, über die Gifte. Tübingen, 1821. 2te Aufl. pag. 318 sqq.
- Bibliothèque universelle des sciences, belles lettres et arts, à Genève. Tom. XIV. Aout 1820. pag. 190—198. Tom. XVI. Février 1821. pag. 149 sqq. Avril 1821. pag. 329. Septbr. 1821 et Decbr. pag. 304 sqq.
- Dictionnaire des sciences médicales, par une société de médecins et chirurgiens. Tom. 25. pag. 575 sqq.
- Bulletins de la Société médicale d'Emulation. 1821. Aout.
- Harles's rheinische Jahrbücher für Medizin und Chirurgie. Bd. III. Stück I. pag. 177—192.

Froriep, Notizen aus dem Gebiete der Natur und Heilkunde. Nr. 3, 4, 6.

Zeitschrift für Natur und Heilkunde, herausgegeben von Carus, Ficinus, Francke, Kreyfig, Ohle, Raschig, Reichenbach, Seiler. Bd. II. Heft 2. pag. 263—291.

Gräfes und Walthers Journal der Chirurgie und Augenheilkunde. 1821. Bd. II. Heft 4. pag. 616—638. Bd. III. Heft 2. 1822. pag. 273 sqq.

Medizinisch-pharmazeutische Blätter, herausgeb. von Dav. Hieron. Grindel. 1821. 3. Jahrg. 1. Heft. pag. 1 sqq. 1821. 3. Jahrg. 3. Heft. pag. 49 sqq. 1822. 4. Jahrg. 1. Heft. pag. 54 sqq. 1822. 4. Jahrg. 2. Heft. pag. 29 sqq.

Magazin der ausländischen Litteratur der gesammten Heilkunde und Arbeiten des ärztlichen Vereins zu Hamburg, herausgegeben von D. G. H. Gerson und Dr. Nicol. Heinr. Julius. Bd. II. 1821. pag. 151 sqq. pag. 376 sqq. pag. 533 sqq.

C. W. Hufelands Journal der practisch. Heilkunde. 1821. 1 Stück. Jan. pag. 113 sqq. 2. Stück. Febr. pag. 31 sqq. 1822. 1. Stück. Jan.

pag. 26 sqq. 7. Stück. Jul. pag. 69 sqq. 4. Stück. April. pag. 57 sqq. 6. Stück. Jun. pag. 81 sqq. 1825. 2. Stück. Febr.

Allgem. medizinische Annalen, herausgegeben von Dr. Joh. Friedr. Pierer und Dr. Ludwig Choulant. 1821. pag. 264, 282, 677, 951, 1095, 1153—1183, 1415, 1533, 1585, 93.

Medizinisch - chirurgische Zeitung, von Ehrhardt. 1821. Mai. pag. 272. Juni. pag. 351 sqq. 1825. pag. 155.

C. H. Pfaff, System der Materia medica. Leipzig, 1821. Bd. VI. pag. 530 sqq.

Auserlene Vorschriften der französischen Pharmacopoe vom Jahre 1818, übersetzt von Nienstädt. pag. 187—191.

E. Ratier, Formulaire pratique des hopitaux civils de Paris etc. Paris, 1823. pag. 293 sqq.

F. Magendie, Formulaire pour la preparation et l'emploi de plusieurs nouveaux medicaments, tels que la noix vomique, la morphine, l'acide prussique, la strychnine, la veratrine, les alcalis de quinquinas, l'ême-

rine, l'jode etc. 3. Edition. Paris, 1822.
pag. 82—90.

Formey, Bemerkungen über den Kropf
und Nachricht über ein neu ent-
decktes wirsames Mittel dagegen.

3. Aufl. Berlin, 1822.

Mählibach, der Kropf nach seiner Ur-
sache, Verhütung und Heilung.
Wiën, 1822.

Conspectus opusculi.

	Pag.
Praefamen	3
Cap. I. De Jodii natura physico-chemica	5
Cap. II. Vires Jodii in corpora animalia viva	12
Cap. III. De Jodii usu medico	17
A) In genere	17
B) In specie	19
1) Contra Strumam	19
2) — scrofulas	24
3) — articulorum fungos	29
4) — Scirrhusitates	20
5) — Chlorosis et menischesin	31
6) — phthisin pulm. tubercul.	35
7) — hydropes	35
8) — anaphrodisiam	36
9) — Ieucaethiopsiam	36
10) — atrophiam infantum	37
11) — rhachitidem	38
Cap. IV. De formis sub quibus Jodium exhi- betur aptioribus	39
Litteratura	42